

CD KLASSIEK

Verborgene liefde
Schoenberg & Berg

De Oostenrijks-Hongaarse (en na de ontbinding van het Habsburgse Rijk in 1918 Tsjechische) componist Arnold Schoenberg (1874-1951) geldt als een van de grote vernieuwers van de Europese muziek.

Een van zijn belangrijkste werken is strijkersoeuvre *Verklärte Nacht* (getransformeerde nacht) uit 1899. Schoenberg en zijn vriend en leraar Alexander Zemlinsky brachten met elkaar in dat jaar de zomervakantie door in Oostenrijk. Schoenberg werd er verliefd op Zemlinsky's zus Mathilde. Zij trouwden in 1901. Vanuit die verliefdheid ontstond het wonderlijk werk dat oorspronkelijk een symfonisch gedicht voor strijksxtet was en later, in 1917, bewerkt werd voor orkest. Die versie herzag Schoenberg nogmaals in 1943.

Verklärte Nacht is gebaseerd op een gedicht van Richard Dehmel (1863-1920) en gaat over een buitenechtelijke zwangerschap. De harmonie is hoogst ongebruikelijk en de klankkleur, die brak met alle tradities, sloot meer aan bij Wagners opera *Tristan und Isolde*. Het werk dat uit vijf deeltjes

bestaat, werd dan ook bijzonder negatief ontvangen door de Weense muziekwereld.

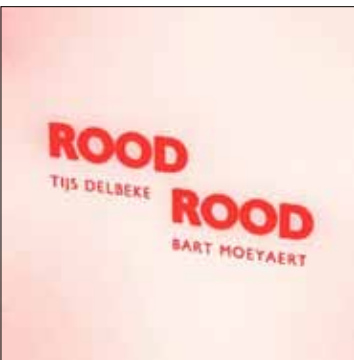
De cellist Jean-Guihen Queyras nam *Verklärte Nacht* op samen met het Ensemble Resonanz. Alhoewel het werk wortelt in het relationele, lijkt het wel de muziekscore voor een documentaire over de Eerste Wereldoorlog. Zeker het openingsdeel roept een onheilspellende sfeer op.

Solist en ensemble combineren op deze cd Schoenbergs meesterwerk met de *Lyrische suite* van Alban Berg (1885-1935) uit 1925. Het dateert dus van een kwarteeuw en een wereldoorlog later. Berg had trouwens gediend in het Oostenrijkse leger tijdens de wereldbrand en in 1917, tijdens een verlof van het front, had hij zijn beroemde opera *Wozzeck* gecomponeerd.

De *Lyrische suite* werd opgedragen aan Zemlinsky, maar bevat ook een geheime opdracht en zou te maken hebben met de liefde tussen de componist en de echtgenote van een vriend, Hanna Fuchs-Robettin. Die liefde werd echter niet beantwoord. Een drama in de privésfeer groeide bijgevolg uit tot een dramatisch muziekstuk. (EDS)

Alban Berg, *Suite lyrique*, Arnold Schoenberg, *La nuit transfigurée*, door Jean-Guihen Queyras (cello) en het Ensemble Resonanz, harmonia mundi, HMC902150, 21,50 euro.

CD NEDERLANDSTALIG

Vijf gezongen gedichten
Delbeke & Moeyaert

In het najaar van 2013 gaf het (inmiddels verdwenen) Radio 1-programma *Joos* dertien Vlaamse en Nederlandse auteurs de opdracht een liedtekst te schrijven en die vervolgens door te spelen aan een muzikant of zanger. Een van hen was Bart Moeyaert, die met *De waarheid krijgt een stoel* een speelse, maar treurige tekst afleverde over iemand die de feiten onder ogen ziet en een relatie beëindigt. Tijs Delbeke, frontman van de Antwerpse rockgroep Sir Yes Sir, zette die op muziek. De luisteraars van Radio 1 stemden het nummer in de top 3 van

de beste Nederlandstalige nummers van 2013.

De samenwerking smaakte ook voor schrijver en zanger naar meer en leidde tot *Rood rood*, een EP met vijf nummers die de liefde op diverse manieren belichten. Het titelnummer is bijvoorbeeld een ballade over prille verliefdheid op een feestje, terwijl *Amper* het heeft over liefdesverdriet: „Er is sinds ik je zag niet zoveel gebeurd. Soms sleept een dag eens met zijn voeten. Maar mijn hart is uitgetreurd.”

De teksten van Bart Moeyaert zijn eenvoudige dichtregels, die hier en daar verrassen. Tijs Delbeke bewijst dan weer dat hij niet alleen kan rocken, maar ook erg mooie, gevoelige nummers kan schrijven en zingen. *Rood rood* is dan ook een waardevol popkleinood. (JVH)

Tijs Delbeke & Bart Moeyaert, *Rood rood*, EP, Lust Records, BO01NCGBYG, 8 euro.

BOEK ERFGOED

Opgedolven verleden
Ervynck & anderen

Onder de gotische basiliek van Tongeren zitten meerdere oudere kerken en een Romeinse basilica verborgen. De apsis van die villa, de halfronde uitbouw van dit rechthoekige bouwwerk, werd het koor van de vroegmiddeleeuwse kerk die stamt uit de tijd van de Merovingers.

Dat blijkt uit nauwgezet archeologisch onderzoek, waarvan de resultaten in dit boek gepu-

bliceerd worden. Dat onderzoek legde de sporen bloot van een 'ontzettend lang verleden'. Die ondertitel, zo bedachten de auteurs, levert dezelfde afkorting op als Onze-Lieve-Vrouw, de patrones van de hoofdkerk van deze door de Romeinen gestichte oudste stad van Vlaanderen.

De opgravingen in de basiliek Onze-Lieve-Vrouw Geboortestartten eind jaren 1990, toen er vloerverwarming werd geïnstalleerd. Het pas gerestaureerde orgel vereiste immers om een constante temperatuur en vochtigheidsgraad. Het archeologische team liet in elk geval een licht schijnen over de periode tussen de vijfde tot de achtste eeuw, waarover vaak in het duister wordt getast.

Het levert een boeiend en rijk geïllustreerd verhaal op over de levenswijze van de vroegere bewoners, over christelijke rituelen, bouwgeschiedenis en stijlkenmerken, opgravingstechnieken en dilemma's van de ar-

cheologen. Het onderzoek van de vondsten (munten, metselwerk, enzovoorts) begroef de legende dat Karel de Grote de opdracht gaf om er een kerk op te trekken, die dan in 804 door paus Leo III zou zijn ingewijd.

Voor wie zin krijgt in meer: in 2017 komt er in Tongeren een museumkelder. In afwachting daarvan is er alvast deze publicatie. (NL)

Anton Ervynck, Kris Vandevorst & Evelien Oomen, *De Onze-Lieve-Vrouwbasiliek van Tongeren. Een ontzettend lang verleden*, Davidsfonds, Leuven, 2014, 139 blz., 29,95 euro.

BOEK GEZONDHEID

Als het misloopt
Frans Van Steenberghe

Jarenlang begeleidde Frans Van Steenberghe, psycholoog en priester van het bisdom Antwerpen, mensen die in kerkverband leven en werken. Vaak ging het om mensen, ook priesters en

religieuzen, die met iets in de knoop zaten. Soms worstelden ze met hun geloof, met zichzelf, met hun seksualiteit of een verslaving. Op basis van die ervaring bracht de auteur de vereiste aandachtspunten voor persoonlijke begeleiding samen in dit boek. Dat vertrekt uit de (onverbloemde) realiteit. Haast op elke bladzijde leer je iets nieuws. Het boek vermengt richtinggevende elementen voor gedegen persoonlijke begeleiding met de inzichten over ziekteprocessen, maar beide staan los van elkaar.

De klassieke psychoanalytische visie speelt een grote rol, bijvoorbeeld als het om verslavingen gaat. Meerdere bladzijden zijn gewijd aan de seksuele groei en een integraal hoofdstuk aan het celibaat. De auteur probeert steeds breder te kijken dan en-

kel priesters en religieuzen. Heel kort gaat hij in op de relatie celibaat-homofilie. In de Verenigde Staten zou de helft van de geestelijken homoseksueel zijn. In ons land is dat zeker niet minder, meent de auteur. Toch is dit een inspirerend boek met veel geloof, hoop en liefde, en dat niet enkel voor begeleiders en toekomstige begeleiders. (EDS)

Frans Van Steenberghe, *Een ruimte van hoop. Over persoonlijke begeleiding in de Kerk*, Halewijn, Antwerpen, 2014, 207 blz., 16,50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Slagvelden van weleer
Heirweg & De Rynck

Het landschap is de laatste rechtstreekse getuige van de Eerste Wereldoorlog. Er zijn nog steeds zichtbare littekens en ontelbare oorlogsbegraafplaatsen. De hele Westhoek is tot vandaag getekend door wat er zich afspeelde van 1914 tot 1918. Twee jaar lang fotografeerde Bart Heirweg de oorlogssites en landschappen van *Flanders Fields*. Hij bundelde de verstilde beelden in *Silent Fields*, een indrukwekkende beeldreportage van Nieuwpoort tot de Franse grens.

De Grote Oorlog speelde zich echter ook elders dan in de West-

hoek af. De jonge historicus Korneel De Rynck, die twee jaar geleden een reisreportage maakte over Servië, reisde gedurende zes maanden door Europa op zoek naar het front van weleer. Het bracht hem niet enkel in Ieper, een halfuur van zijn huis, maar ook in Griekenland en Turkije, in de Alpen en in Slovenië.

„Vond de slag plaats op een berg, dan trok ik mijn bergschoenen aan en beklom ik die berg. Werden er gewonden overgebracht naar een eiland bij Corfu, dan liet ik me er door een visser naartoe varen. Als er een totaal verlaten begraafplaats in het midden van een Pools bos op mijn lijst stond, heb ik het gezocht en bezocht.”

De Rynck wil de oorlog begrijpen. Zo praat hij met de achterneef van Gavrilo Princip, de Serviër die in 1914 de Oostenrijkse aartschertog in Sarajevo neerschiet en aldus de wereldbrand ontketende. Zijn belangstelling voor Zuidoost-Europa breekt ons gebruikelijke beeld van de zinloze strijd open.

De Rynck bezoekt ook de slagvelden aan de Marne, waar de Fransen het Duitse leger tegenhielden. Het Duitse invasieplan mislukte aldus, maar in plaats

van hun onmacht toe te geven, groeven de Duisters zich in. Zo ontstond het westelijke front. De auteur beschrijft steeds de plaatsen die ertoe doen. Bijvoorbeeld Bois Delville bij Longueval aan de Somme. Een Zuid-Afrikaanse brigade trok op 15 juli 1916 dit bos in. Drie dagen later kwamen slechts 780 van de 3.000 soldaten levend uit het platgewalste bos. Het is vandaag een Zuid-Afrikaans herdenkingsbos met brede graslanen. Tussen de bomen zijn nog steeds de kraters en geulen te zien. Het zijn de laatste directe getuigen. (EDS)

Bart Heirweg, *Silent Fields. Gedenkplaatsen van de Grote Oorlog*, Lannoo, Tiel, 2013, 190 blz., 29,99 euro • Korneel De Rynck, *IJzeren oogst. Een reis door Europa en de Grote Oorlog*, De Bezige Bij, Antwerpen, 2014, 390 blz., 24,99 euro.